

ΠΡΟΣΩΠΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο αιρετικός του ελληνικού σινεμά

Δημιουργός πολυβραβευμένος, άνθρωπος αντιφατικός που του αρέσει να αυτοσαρκάζεται. Η νέα προσφορά του «Βήματος» αποτελείται από τρεις ταινίες ενός από τους πιο σημαντικούς Έλληνες σκηνοθέτες των 50 τελευταίων χρόνων

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

«**Η** ζωή δεν έχει νόημα, είναι ανόητη» υποστήριξε την εποχή του «Αυτή η νύχτα μένει» (2000) ο σκηνοθέτης Νίκος Παναγιωτόπουλος. «Το σινεμά είναι παράλληλο με τη ζωή, ένας κόσμος που μεταμορφώνει. Επιπρέπει τη ζωή και επηρεάζεται από αυτήν – απροσδόκητα. Αγαπάμε το σινεμά διότι, όπως έλεγε και ο Χίτσκοκ, είναι μια φέτα γλυκού, όχι φέτα ζωής. Διότι ο Μάριο Πιούσο έγραψε τον «Νονό» χωρίς να έχει δει στη ζωή του μαφιόζο. Και επειδή ο Μάρλον Μπράντο χαϊδεύει μισή ώρα την καρέκλα προτού καθήσει. Στην τέχνη δεν υπάρχει φυσικότητα, υπάρχει μεταμόρφωση».

Δεν θα έλεγα ότι είναι ακριβώς τα λόγια που περιμένεις να ακούσεις από έναν κινηματογραφιστή ο οποίος κάποτε «σκηνοθετούσε νοήματα» σε ταινίες που σήμερα θυμάσαι κυρίως από τους περιέργους τίτλους τους. Εδώ και πολλά χρόνια ο Νίκος Παναγιωτόπουλος προσπαθεί να κάνει ακριβώς το αντίθετο. Ανασπείρει νοήματα, αν υπάρχουν κάποια, μέσα από βιαστές ιστορίες. Είναι εύκολος στον αφορισμό του παρελθόντος, θεωρεί τον εαυτό του παρεξηγημένο, αλλά θέλει να ακολουθεί την εποχή του με αξιοπρέπεια. «Για μένα αυτό που μετρά σε έναν δημιουργό δεν είναι η ιστορία που αφηγείται, αλλά η ματιά που ρίχνει επάνω στην ιστορία» τόνισε το περασμένο καλοκαίρι μιλώντας στο «Βήμα» με αφορμή την τελευταία ως σήμερα ταινία του «Τα οπωροφόρα της Αθήνας», η οποία βασίζεται ομώνυμο στο βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου.

Εκφραστής ενός ιδιαίτερου και εντελώς προσωπικού κινηματογραφικού ύφους, ο Νίκος Παναγιωτόπουλος γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1941 και σπούδασε κινηματογράφο στην Αθήνα προτού μεταβεί στο Παρίσι όπου και έζησε για μεγάλο διάστημα τη δεκαετία του 1960. Σπούδασε στο Ινστιτούτο Κινηματογράφου της Σορβόνης και βίωσε στο πετσί του την εμπειρία της 7ης Τέχνης συχνάζοντας επί ατελείωτες ώρες στην Ταινιοθήκη του Παρισιού. Ως κινηματογραφιστής πρωτοεμφανίστηκε περίπου την ίδια εποχή με τον συν-σπουδαστή και συγκρατικό του στο Παρίσι Θόδωρο Αγγελόπουλο.

Στο Παρίσι, όπου εργάστηκε ως βοηθός σκηνοθέτη και σκηνοθέτης διαφημιστικών σποτ. Τελικά του ήταν αδύνατον να «εξφυγή» από την πατρίδα Ελλάδα, όπου και επέστρεψε για να σκηνοθετήσει την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του, «Τα χρώματα της Ιρίδας» (1974), ενδεχομένως την πιο σουρεαλιστική της καριέρας του.

Η καλογραμμένη ατάκα, το καλά κρυμμένο νόημα, τα όμορφα κορίτσια και ένα γενικό κλείσιμο του ματιού υπήρξαν ανέκαθεν τα στοιχεία που κυριαρχούσαν στον ενδιαφέροντα κινηματογράφο του Παναγιωτόπουλου, ο οποίος παραμένει ενεργητικός ανασπώντας την έκφραση σε όλα τα είδη – από το φιμνοϊκά («Κουράστικα να σκοτώνω τους αγαπητικούς σου») ως το μιούζικαλ («Πεθαίνοντας στην Αθήνα») και την ηθογραφία («Τα οπωροφόρα της Αθήνας»).

Οι ταινίες του έχουν προβληθεί σε πολλά φεστιβάλ και ο ίδιος έχει τιμηθεί με πολλά διεθνή βραβεία. Οι «Τεμπέληδες της εύφορης κοιλάδας», που εμπιρεύονται στην προσφορά του «Βήματος», απέσπασαν τη Χρυσή Λεοπάρδαλη στο Φεστιβάλ του Λοκάρνο, στο οποίο η «Γυναίκα που έβλεπε τα όνειρα» διαγωνίστηκε το 1988. Στη Βενετία συμμετείχε πριν από μερικά χρόνια εντός διαγωνισμού με το «Delivery», ενώ τιμητικά αφιέρωματα στο σύνολο του έργου του έχουν γίνει σε Νέα Υόρκη, Λονδίνο, Μόσχα, Λα Ροσέλ και Καλκούτα.

Το 2010 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη το αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Από το καλθί των αχρήστων». Διαβάζοντάς το αντιλαμβάνεται ότι ο Νίκος Παναγιωτόπουλος παραμένει ο πιο διασκεδαστικός σοφιστής του ελληνικού κινηματογράφου, ένας άρχων της ατάκας και ίσως ο πιο αντιφατικός άνθρωπος που γνωρίζω.

«Εγώ πάντως στη δουλειά μου αγνόσα εντελώς το κοινό» γράφει. «Είναι κάτι πολύ αφηρημένο για να μπορώ να το σκέφτομαι». Παρακάτω όμως αντιλαμβάνεται ότι η επιτυχία της ταινίας «Αυτή η νύχτα μένει» τον έκανε να πεταχτεί τη σκούφια του: «Οι θεατές είναι σε κατάσταση ευφορίας και πρέπει να ομολογήσω ότι όχι μόνο δεν μου είναι δυσάρεστο, αλλά αισθάνομαι και φοβερά κολακευμένος... Τελικά είμαστε όλοι ευάλωτοι στην κολακεία και στους επαίνους».

Αυτός είναι ο Νίκος Παναγιωτόπουλος. Μια στο καρφί και μια στο πέταλο, πάντα όμως με χιούμορ και αυτοσαρκασμό.

«Τελικά είμαστε όλοι ευάλωτοι στην κολακεία και στους επαίνους» σημειώνει ο Νίκος Παναγιωτόπουλος στο βιβλίο του «Από το καλθί των αχρήστων» αναφερόμενος στην (απαπάντηχη για τον ίδιο) επιτυχία της ταινίας του «Αυτή η νύχτα μένει» το 2000

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ «ΒΗΜΑΤΟΣ»

ΣΗΜΕΡΑ:
 «Αυτή η νύχτα μένει» (2000)
 Ένας νεαρός φιλικός (Νίκος Κουρής) αναζητεί την αγαπημένη του (Αθηνά Μαξίμου) στα νυχτερινά κέντρα της Βόρειας Ελλάδας όπου εκείνη τραγουδά. Δύο αδύα παιδιά παίζουν το παιχνίδι της ζωής και της επιβίωσης στη σύγχρονη Ελλάδα των σκυλοδικών, των λαθρομεταναστών και των κλειστών οριζόντων, αλλά προσιώνονταν απότομα στη σκληρή πραγματικότητα. Μια κλασική ερωτική ιστορία και το ομότιπλο εμπειρικό μυθιστόρημα του Θάνου Αλεξανδρή (καλλιτέχνη που δούλεψε επί δέκα χρόνια στην επαρχία) βοηθούν τον Παναγιωτόπουλο να καθρεφτίσει μια Ελλάδα σε πολλούς άγνωστους, αλλά κατά περιεργό τρόπο οικεία. Ο σκηνοθέτης αγαπά χωρίς να εξωραϊζει αυτή την Ελλάδα που σβήνει, αλλά αντέχει.

3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:
 «Beautiful people» (2001)
 Κανένας Έλληνας σκηνοθέτης, πλην του Νίκου Παναγιωτόπουλου, δεν θα μπορούσε (και δεν θα το μπόυσε) να δανειστεί ιδέες από μια ταινία τόσο κλασική όσο η «Περιφρόνηση» του Ζαν-Λυκ Γκοτάρ, όχι απλώς για να αποδείξει ότι μπορεί να το κάνει αλλά και για να εξυψηρήσει τις ανάγκες του δικού του δράματος. Κουκιά μετρημένα. Το Κάπρι δίνει τη θέση του στη Μύκονο, η Μπριζίτ Μπαρντό γίνεται Ρέα Τουτουονζή, ο Νίκος Κουρής αντικαθιστά τον Μισέλ Πικολί και ο Γιάννης Βόγλης τον Τζακ Πάλας. Με αφορμή έναν βαλτωμένο έρωτα η «Περιφρόνηση» μιλούσε για το τίμημα που πρέπει να πληρωθεί για να κάνει τέχνη. Το «Beautiful people», στον ίδιο πάνω κάτω καμβάρ, καυτηριάζει έξοχα τον κομποπολίτη νεοέλληνα.

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:
 «Οι τεμπέληδες της εύφορης κοιλάδας» (1978)
 Ένας μεγαλοσπός (Βασίλης Διαμαντόπουλος) και οι τρεις γιοι του (Νικητής Τσακίρογλου, Δημήτρης Πουλιμάκος, Γιώργος Διαλεγεμνός) αποσύρονται σε ένα εξοχικό σπίτι μαζί με μια νέα και όμορφη μητέρα τρία (Ολγα Καρλάτου) που τους φροντίζει. Περνούν τις ημέρες τους μέσα σε πλήρη αδράνεια, με μοναδικές δραστηριότητες το φαγητό και τον μέχρι θανάτου ύπνο. Πέρα για πέρα συμβολική αλληγορία, η δεύτερη μεγάλου μήκους ταινία του Παναγιωτόπουλου μας οδηγεί σε ένα λαοτραγικό σύμπτωμα απραξίας όπου η εργασία θεωρείται το απόλυτο κακό και η τεμπελιά μεγάλο ιδανικό. Στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης του 1978 απέσπασε τα βραβεία καλύτερης ταινίας, φωτογραφίας, σκηνογραφίας και μοντάζ.